

Відгук

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента Матвійчук Лесі Олексіївни на дисертаційну роботу Ярославського Анатолія Олександровича на тему «Формування механізму управління економічною безпекою підприємств», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – економіка.

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. В сучасних умовах господарювання для більшості вітчизняних підприємств стратегічним завданням стало забезпечення їх конкурентоспроможності та стійкого розвитку на довгостроковий період. Крім того, з урахуванням високого рівня невизначеності середовища функціонування, необхідним стало радикальне переосмислення змісту технологій управління, розроблення нових методів та інструментарію забезпечення економічних інтересів суб'єктів господарювання. Слід зауважити на те, що в ринкових умовах, виробничо-економічна система балансує між впливом швидкоплинних та непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі, нарощенням кількості деструктивних факторів і ризиків із сторони конкурентів, споживачів, держави. Саме тому, для підприємств України надзвичайно актуальним є питання організації процесу управління підприємством щодо забезпечення його економічної безпеки.

Зважаючи на зазначене, тема дисертаційної роботи є актуальною як у теоретичному, так і у практичному аспектах.

Дисертаційна робота має практичну спрямованість і виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Організація обліку та контролю нерухомого майна у сільськогосподарських формуваннях» (номер державної реєстрації 0115U001345, термін виконання 2019–2023 рр.), де автором визначено основні загрози та ризики у діяльності підприємств; удосконалено методичні підходи до аналізу економічної

безпеки підприємств, а також «Інформаційні ресурси формування механізму економічної безпеки підприємства для цілей управління в конкурентному середовищі» (номер державної реєстрації 0115U001345, термін виконання 2019–2023 рр.), де автором сформовано методичні підходи до формування моделі механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними, базуються на теоретичних та науково-практичних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчих та нормативно-правових актах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств, матеріалах Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Вінницькій області, первинного обліку та статистичної звітності підприємств.

Ознайомлення з дисертацією дозволяє констатувати глибину розроблення автором досліджуваної проблематики, суттєву новизну його наукового доробку. Заслужує на увагу логічність структури роботи, що забезпечила ґрунтовне висвітлення предмету дослідження.

У першому розділі дисертаційної роботи проаналізовано та систематизовано історичні погляди та сучасні підходи до трактування поняття «безпека», «економічна безпека», «економічна безпека підприємства» (п.1.1), уточнено його сутність і зміст та сформульоване власне авторське визначення категорій (п.1.1). У ході дослідження виокремлено функціональні складові економічної безпеки підприємства (п.1.1) та досліджено систему управління економічною безпекою підприємства (п.1.2.). У роботі виокремлено складові механізму управління економічною безпекою підприємства (п.1.3).

У другому розділі дисертаційної роботи здійснений ґрунтовний аналіз фінансово-господарської діяльності зернопереробних підприємств Вінницької області (п.2.1), систематизовано зовнішні і внутрішні фактори,

які впливають на економічну безпеку (п.2.2) та розглянути методики оцінки економічної безпеки підприємств (п.2.3).

У третьому розділі дисертаційної роботи на основі аналізу індикаторів економічної безпеки підприємства, їх вагових коефіцієнтів, розроблено систему визначення інтегрального індексу економічної безпеки підприємства (п.3.1). Автором удосконалено видові характеристики та порядок формування і реалізації стратегії управління економічною безпекою підприємства (п.3.2) та запропоновано структурну схему механізму управління економічною безпекою підприємства, яка містить сукупність елементів, які перебувають у взаємоузгодженості та взаємозв'язку, що дозволяє застосувати комплексний підхід до управління економічною безпекою підприємства (п.3.3).

Під час написання дисертаційної роботи автором вдало підібрано методи проведення дослідження. Також, на особливу увагу заслуговує високий рівень апробації результатів дослідження, які доповідалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: X міжнародній науково-практичній конференції «Наука та практика сучасності і майбутнього» (17 травня 2017 р., м. Вінниця), XXXVI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (30 листопада 2018 р.; м. Київ), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економічний розвиток України в контексті провадження прогресивної інформаційної техніки та систем управління» (25 лютого 2019 р., Київ), II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування зони вільної торгівлі з Європейським Союзом» (11 квітня 2019 р.), VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції» (20-22 травня 2020 р., Миколаїв).

Значущість дослідження для науки і практики. Основні рекомендації та пропозиції щодо оцінки економічної безпеки підприємства, можуть бути

використані широким колом користувачів. Зокрема, державними органами при вдосконаленні нормативно-правового забезпечення у сфері управління підприємствами, наявними і потенційними інвесторами, кредиторами при проведенні оцінки рівня безпеки підприємства для вмотивованості майбутніх економічних рішень, акціонерами і власниками підприємств для визначення ефективності капіталовкладень та конкурентних позицій даного підприємства, фінансовими менеджерами підприємств при розробці і коригуванні стратегій, виявленні можливостей і внутрішніх резервів покращення діяльності, усунення виявлених труднощів та недоліків.

Наукову значущість дослідження яскраво характеризує запропонований механізм управління економічною безпекою підприємств.

Практична значимість роботи підтверджується впровадженням результатів наукового дослідження на: ТОВ «АДМ Вапнярський елеватор» (довідка № 04/17 від 23.04.2020 р.), ТОВ «Жмеринський Елеватор» (довідка № 215 від 14.11.2019 р.), ПАТ «Хмільницький елеватор» (довідка № 05/8 від 12.05.2020 р.), що підкріплюється відповідними довідками.

Окремі теоретичні аспекти роботи використовуються у діяльності Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації (довідка про впровадження № 04-01-27/3588 від 29.05.2020 р.) та навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні курсів (довідка про впровадження № 011-30-562 від 26.05.2020 р.).

Зміст та завершеність дослідження. Виконана дисертаційна робота та всі отримані результати є особистим надбанням автора і в повному обсязі відображають підготовлені для публічного захисту наукові положення, результати теоретичних і розрахункових досліджень, а також дані про їх практичне впровадження. Висновки і пропозиції, що виносяться на захист, одержані автором самостійно та опубліковані у фахових виданнях.

Опубліковані наукові праці об'єктивно, достатньо і повною мірою відображають основний зміст дисертації.

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів. Основні положення дисертації, що відзначаються самостійністю розробок і науковою новизною, полягають у наступному:

У роботі удосконалено:

- функціональну структуру економічної безпеки підприємства, що сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень, націлених на підвищення її рівня;

- теоретичні та методичні положення визначення сутності механізму управління економічною безпекою підприємств;

- науково-методичний інструментарій до оцінки рівня економічної безпеки підприємства, який дає змогу здійснювати контроль видозміни показників економічної безпеки, що посилює достовірність та інформативність результатів аналізу;

- видові характеристики та порядок формування і реалізації стратегії управління економічною безпекою підприємства;

- структурну модель механізму управління економічною безпекою підприємства.

В дисертації дістали подальшого розвитку:

- сутнісне наповнення поняття «економічна безпека підприємства», що може застосовуватися для підприємств різних сфер діяльності, оскільки робить акцент на процесно-орієнтованій системі управління, яка, спираючись на синергічний ефект від раціонального управління бізнес-процесами, дозволить сформулювати ефективну модель діяльності підприємства;

- систематизація факторів, які впливають на процес управління економічною безпекою.

Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій підтверджується логічною завершеністю виконаної дисертації, апробацією результатів дослідження на багатьох науково-практичних та міжнародних конференціях. Структурна побудова наукової роботи є оригінальною, з дотриманням вимог академічної доброчесності. Ключові проблеми сформульовані чітко, наукові положення достатньо обґрунтовані та достовірні, основні з них оприлюднені

в повному обсязі.

Зауваження до дисертації та дискусійні положення. Разом з тим, при загальній позитивній оцінці роботи А.О. Ярославського деякі положення, що виносяться є дискусійними і потребують додаткового обґрунтування.

1. У першому розділі дисертаційної роботи не розкрито сутність та зміст національної безпеки та не визначено місце у ній економічної безпеки підприємства.

2. В сучасних умовах економічних реформ, які активно провадяться урядом України, важливе значення має зарубіжний досвід. Тому варто було б дослідити іноземний досвід управління економічною безпекою підприємств, виявити методи, важелі та конкретні заходи, що застосовуються за кордоном.

3. У третьому розділі дисертації автором запропоновано систему оцінки економічної безпеки підприємств, визначено основні рівні економічної безпеки підприємств та їх межі (п. 3.1). Однак, автором мало уваги приділено управлінню економічною безпекою на основі відхилень від порогових показників, що дозволило б істотно підвищити ефективність усієї системи управління підприємством.

4. Запропонований набір стратегій управління економічною безпекою підприємства (п. 3.2) доцільно було б підкріпити розрахунками ефективності від впровадження методичних розробок у діяльність підприємств, що підвищило б практичну значимість розроблених пропозицій.

Зазначені дискусійні моменти не впливають на загальний високий науковий рівень дисертаційної роботи.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових фахових виданнях. Основні положення дисертаційної роботи відображені у 11 наукових працях загальним обсягом 3,82 друк. арк., у тому числі 3 статті у фахових наукових виданнях обсягом 1,95 друк. арк., 1 статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, загальним обсягом 0,82 друк. арк., та 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій обсягом 1,05 друк. арк.

Загальні висновки. Дисертаційна робота Ярославського Анатолія

Олександровича на тему: «Формування механізму управління економічною безпекою підприємств», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка, є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій викладено авторський підхід щодо управління економічною безпекою підприємств.

Загалом за своїм змістом, актуальністю, достовірністю одержаних результатів, важливістю для науки і практики, науковою новизною дисертація відповідає паспорту спеціальності 051 - економіка та п. 9, 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її автор Ярославський Анатолій Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка.

Офіційний опонент,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

Хмельницького національного університету

Л.О. Матвійчук

Особистий підпис к.е.н., доцента
Л.О. Матвійчук засвідчую

